

Pristup odgoju i obrazovanju za sve: kakav je doprinos Europske unije?

Androulla Vassiliou

Androulla Vassiliou objašnjava doprinos Europske unije cjeloživotnom učenju.

Kako je regulirano Ugovorom o pristupanju, politika odgoja i obrazovanja zajednička je zemljama koje čine Europsku uniju i tim ugovorom definirana je potpora institucija Europske unije zemljama članicama u pitanjima edukacije i stručnog usavršavanja.

Lisabonska strategija je 2000. godine postavila cilj prema kojem će nastojati da Europska unija postane razvojno najdinamičnije, na znanju utemeljeno društvo. No, brzo se shvatilo da su za to potrebne učinkovitije politike i koordinacija u edukaciji i stručnom usavršavanju. Uspostavljen je novi okvir suradnje između zemalja članica, definiran programom stručnog usavršavanja do 2010. godine. Taj program odredio je strategiju odgoja i obrazovanja za cijelo naredno desetljeće. Nikada prije na području edukacije i obrazovanja nije uspostavljena tako snažna suradnja među europskim zemljama.

Program za posao rezultirao je novim načinima suradnje, kojeg nazivamo 'otvorenom metodom koordinacije'. Iako je *Lisabonska strategija* ishodište ovog važnog procesa suradnje u odgoju i obrazovanju u zemljama Europske unije, puno posla ostaje još u implementaciji potrebnih reformi. To je posebno jasno iz 5 ključnih točaka koje su sastavnice Programa stručnog usavršavanja do 2010. godine. Ovih 5 točaka određuju osnovne ciljeve, kao što su sposobnost čitanja 15-godišnjaka, smanjivanje stope napuštanja redovnog školovanja, povećanje stope uspješnog okončanja srednje škole, uključivanje polaznika u program opismenjavanja odraslih, te veći postotak diploma iz matematike, znanosti i tehnologije.

Dobra je vijest da se, sveukupno

gledano, zemlje članice kreću u pravom smjeru, te da se angažiraju u reformama svojeg školskog i strukovnog obrazovnog sustava. Loša je vijest da smo, iako na kraju zacrtane dekade, postigli samo jednu od 5 ključnih točaka koju smo postavili za cilj: onu koja se tiče broja diploma iz matematike, znanosti i tehnologije.

U svibnju 2009. Savjet ministara usvojio je *Agendu ET2020*, novi strateški okvir za europsku suradnju u edukaciji i stručnom usavršavanju¹. Njegova 4 dugoročna strateška cilja su:

- ostvariti cjeloživotno učenje i mobilnost;
- poboljšati kvalitetu i učinkovitost edukacije i stručnog usavršavanja;
- promovirati ravnopravnost, društvenu koheziju i aktivno građanstvo;
- povećati kreativnost i inovativnost, uključujući poduzetništvo na svim razinama edukacije i stručnog usavršavanja.

Doprinos koji ustanove ranog odgoja i obrazovanja mogu dati ovim ciljevima bio je u fokusu konferencije koju je Europska Komisija organizirala u listopadu 2008. godine. Na njoj je predškolski odgoj identificiran kao područje koje treba unaprijediti. Novim se okvirom predviđa da do 2020. godine najmanje 95% djece od 4. godine do početka obveznog školovanja bude uključeno u predškolski odgoj i obrazovanje.

Izazovi s kojima se susreće Europska unija i zemlje članice, zajednički su svima: sve starije stanovništvo koje posljedično tome treba nastaviti s cjeloživotnim učenjem kako bi održalo konkurentnost na tržištu rada, fleksibilnost i produktivnost naše radne snage u 21. stoljeću; potreba da se pripremi mlade na brze promjene u

poslovnom svijetu; a kako se nove industrije razvijaju a stare propadaju, javlja se stalna promjena potražnje za određenim kvalifikacijama. Zemlje članice i Europska Komisija mogu daleko više postići suradnjom, nego pojedinačnim rješavanjem problema. Do sada se pristup odgoju i obrazovanju u ruralnim krajevima nije posebno isticao u *Programu stručnog usavršavanja do 2010. godine*. Ipak, u kontekstu svoje poljoprivredne i ruralne politike, Europska Komisija je provela velik broj inicijativa za pomoć odgoju i obrazovanju u ruralnim područjima. Na primjer, jedno od središnjih pitanja postalo je pitanje poboljšanja pristupa modernim informacijama i komunikacijskim tehnologijama (ICT) u ruralnim područjima. Programi Europske Komisije, posebno iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EAFRD), podržavaju aktivnosti vezane za stručno usavršavanje kao što je internetsko, cjeloživotno, učenje na daljinu, sustavi prijenosa sofisticiranih znanja - sve usmjereno na one koji su angažirani u poljoprivrednim, prehrambenim i šumarskim sektorima. Još jedno područje koje zaslužuje našu podršku jest strukovna izobrazba seoskog stanovništva. To se također tiče stručnog usavršavanja u informatičkim i komunikacijskim tehnologijama u različitim oblicima, na primjer, obuka i učenje preko interneta, ili - kao u slučaju Irske - mobilna poduka. EAFRD program nudi financiranje osnovne obrazovne infrastrukture i odgojno-obrazovnih usluga. Iz programa se financira gradnja infrastrukture za odgojno-obrazovne ustanove i pripadajuće usluge, kao npr. prijevoz ili obroci. Mnoge se aktivnosti mogu financirati iz naših programa - od gradnje

vrtića i škola, do njihove obnove i opremanja. Odgojno-obrazovne usluge u ruralnim područjima mogu pružati vlasnici seoskih gospodarstava, ljudi koji ne žive na selu, vlasnici mikro-jaslica, ili javne službe i nevladine organizacije (vidjeti str. 28-29). Ukupni je proračun programa EAFRD, namijenjen financiranju osnovne infrastrukture, oko 2,7 milijardi eura (za razdoblje 2007.-2013.godine). Općenito gledajući, zadovoljna sam da odgoj i obrazovanje sve više dolazi

u fokus kreatora politike Europske unije. Obrazovanje je ključni dio svake strategije kojom se osigurava dugotrajna održivost našeg ekonomskog oporavka. Također predstavlja samu bit unapređenja društvene kohezije Europske unije i njezinih multikulturalnih i sve raznolikijih država članica.

Naš zadatak poboljšanja pristupa odgoju i obrazovanju u ruralnim područjima tek je u ranoj fazi. No, kako je općenito sve

snažniji fokus na obrazovanju, uvjereni sam da će se ovaj posao nastaviti, te da ćemo uspjeti stvoriti trajnu razliku u cjeloživotnom obrazovanju populacije ruralnih područja.

Androulla Vassiliou, Europska povjerenica za obrazovanje, kulturu, višejezičnost i mlade.
androulla.vassiliou@ec.europa.eu

1 Zaključci Vijeća od 12. svibnja 2009. o strateškom okviru za europsku suradnju u edukaciji i stručnom usavršavanju ('ET 2020' 2009/c 119/02).

Odgoj i obrazovanje za sve: politika Europske unije

John Bryden

John Bryden postavlja tezu da politike odgoja i obrazovanja EU trebaju pomoći članicama da izbjegnu sputanost PISA-om i podržati lokalne pristupe.

Različito kao temeljno obilježje Europske unije može se uočiti i u brizi uloženoj u neosporavanje kompetencija zemalja članica u području različitosti. I iz tog razloga je ponešto začuđujuće, a nekima od nas i uznemirujuće, to što su politike odgoja i obrazovanja zemalja članica prečesto pod utjecajem usko definiranih pokazatelja uspješnosti odgoja i obrazovanja poznatih i kao PISA (Programme of International Student Assessment - Program međunarodnog procjenjivanja učenika). PISA se trenutno nalazi u samoj jezgri funkcioniranja politike odgoja i obrazovanja zemalja članica OECD-a i pod snažnim je utjecajem Japana i SAD. Jedan je autor u nedavno objavljenom broju *Journal of Educational Policy* (Glasilo politike odgoja i obrazovanja) tu činjenicu opisao kao 'novu političku tehnologiju nadzora nad europskim obrazovnim prostorom pomoću brojeva'¹. Najvažnija je kritika njihove usmjerenosti na one pokazatelje koji su naoko mjerljivi (matematika, prirodne znanosti i književnost) nasuprot njihove nesposobnosti za detekciju ključnih i nemjerljivih učinaka odgoja i obrazovanja. U postojećoj politici odgoja i obrazovanja ti su

mjerljivi i dostupni pokazatelji postali temeljnim empirijskim smjernicama koje daju oblik reformama politike odgoja i obrazovanja. Posljedica je toga da su one važne aktivnosti koje daju nemjerljive učinke istiskivane iz nacionalnih kurikuluma, rasporeda sati i budžeta dok njihovo mjesto zauzimaju skupi i često kontraproduktivni testovi i ispitivanja koji se u mnogim odgojno-obrazovnim sustavima pojavljuju u sve ranijim i ranijim fazama procesa i uzrokuju podjelu i klasifikaciju. Taj proces potiče pojave kao što su socijalno isključivanje ili društvena raslojavanja koja se nastoje ukloniti drugim politikama. I unatoč tome što se PISA primjenjuje samo u obveznom obrazovanju, možda je samo pitanje dana kad će se spustiti i u predškolski odgoj i obrazovanje. U kontekstu našeg položaja kao članica EU, dva su razloga zbog kojih se ne bismo trebali zatvarati u kalupe kakve zadaje PISA program. Prvi je taj da je EU zainteresirana za daleko širi program procjenjivanja dobrobiti djeteta i već aktivno radi na njegovom razvoju. Drugi je razlog taj da se, kao što je spominjano na drugim mjestima u ovom časopisu, španjolsko i belgijsko predsjedavanje

najavljuje kao razdoblje suradnje na razvoju europske *Preporuke o dobrobiti djeteta*. To budi nadu da će se zemlje članice više usmjeriti u tom pravcu, ali u području europskih lokalnih zajednica postoje i dodatni razlozi za zabrinutost. Što je odgoj i obrazovanje više standardiziran, to manje prostora ostaje za njegovo bavljenje lokalnim jezicima, poviješću, kulturom i okruženjem. Važnost zajedništva lokalnom ruralnom stanovništvu postaje očigledna čim se 'pozabave pitanjem depopulacije, osobito u slučaju svojih mlađih generacija. Europska je unija svojim programima financiranja omogućila lokalnim zajednicama iznalaženje njima prikladnih i prihvatljivih rješenja. Važno je da njezini programi odgoja i obrazovanja također podupru takva nastojanja i to pomoću programa koji uvažavaju lokalne različitosti.

John Bryden je znanstveni suradnik norveškog Instituta za ekonomska istraživanja u poljoprivredi i predsjednik Međunarodne mreže za odgoj i obrazovanje u ruralnim područjima.
john.bryden@nilf.no

1 S. Grek, *Education & Society*, University of Edinburgh. *Journal of Education Policy*, vol. 24, issue 1, January 2009.